

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{4}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foaie apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.**Anul XVII.****Blaj, 27 Aprilie 1907.****Numărul 17.**

Biserica catolică și statul național.

Nici când nu s'a făcut atâta vorbă pe tema chestiei naționalităților ca tocmai acum. Și minune mare, toți aproape scriu sine ira et studio, ceea ce o accentuează înainte, nu cumva cetitorii să creadă contrarul. Încă nici nu sunt sfârșite expunerile unui Farkas Pál dr. (Wolfner Pál) din Ujság, care arată primejdia cea mare, în care se află statul ungar prin aceea, că românii să îmbogățesc, că băncile române prosperează și să înmulțesc, că poporul e blând ca oaia, numai mizerabilii de agitatori atâta oamenii pacinici în contra statului și iată cetim un altul.

Dr. Notter Antal în „Egyházmegyeyi Közlöny” Nrii 15, 16 merge în șovinismul său (fiind ungar neaoș), atât de departe, încât procedura bisericeii catolice din Ungaria în chestiunea naționalităților o justifică prin prea riscata aserțiune, că biserica catolică peste tot este dușmana ori, cărei grupări naționaliste și recunoaște pretutindena numai dreptul de existență a limbei sta-

tului. Prin urmare biserica catolică ungară trebuie să deie tot sprijinul ei statului, ca acesta să înfrângă mișcarea naționalistă pe toate terenurile, restringând limba română, slovacă, germană etc. curat numai la uzul privat și să permită folosirea ei numai atunci, când respectivii nu știu limba statului sau nu o vorbesc cu intențiune de a să fâl cu naționalitatea lor. În toate celealalte cazuri statul, pentru aș asigura existența, e îndreptățit a pedepsi dușmanii săi chiar și cu sclăvie sau moarte.

Până aci a înfierbântat lupta din parlament crerii unora, încât chiar și din pacinici șvabi, preoți catolici, a făcut lei, gata de a sări întru apărarea țării în contra naționalităților.

Articolii aceștia însă denoată și altceva. Denoată anume zăpăceala aceea teribilă, în care să află de prezent biserica romano-catolică. Credincioșii ei sunt în mare parte slovaci, șvabi, bunievați, croați, — cari cer cu inzistință școală în limba lor, predică în limba lor, cântări bisericești în limba lor, și capii lor pe deoparte, ca păstori sufletești,

nu-și pot ascunde urechile dinaintea acestor pretenziuni creștinești, dar tot atunci să nizuiesc a propaga limba statului, cu toate mijloacele. Într'adevăr Scyla și Charibdis. Preoțimea lor e de asemenea în completa neorientare față de ținuta episcopilor.

Iată pentruce în chestiunea proiectului de lege a lui Apponyi biserica romano-catolică ungară a pățit un fiasco complet. Ar fi vrut ca să fie și drepturile bisericeii întregi, și credincioșii lor satisfăcuți, dar și cerințelor guvernului să satisfacă.

În dietă abatele Molnár János la desbaterea generală a vorbit în contra proiectului în numele episcopatului catolic și în numele bisericeii catolice, Apponyi i-a răspuns, că în numele episcopatului și bisericeii catolice să nu vorbească, de oarece episcopatul s'a declarat pentru proiectul său.

În Casa Magnaților vorbește tinărul episcop Prohaszka pentru promovarea limbei slovacăști, pentru tipărirea de cărți slovacăști, dar unul nu să află, care să-l secundeze.

FOIȚĂ.

Divorțați—împreunați.

Scenă comică de actualitate — de
Sigm. Schlesinger.

(În cancelaria Advocatului).

Advocatul. Bărbatul. Femeia.

Adv. Mă bucur foarte mult, că vă pot saluta odată și în cancelaria mea! Știți, că-mi faceți o deosebită plăcere? Oamenii, cari în viața lor nu au avut a face nimic cu avocatul, doară nu aveți de gând să-mi dați ceva de lucru?

Bărb. Și încă ce lucru momentos!

Adv. (surprins): Cu adevărat? Asta ar fi totuș —

Fem. Voim să ne divorțăm.

Adv. (sărind în sus): Ce-a? Ce fel? (Începe a râde): Și eu mă las încă a fi prins în laț și tras pe sfoară! Frumoasă glumă!

Bărb. Te înșeli! Nici când am stat înaintea altarului, n'a fost mai mare seriozitate, decât acum.

Fem. Poatecă atunci am fost mai puțin în clar cu noi înșine decât acum.

Adv. (Încă tot glumind, cam în batjocură): Și acum sunteți dar? —

Bărb. Perfect, nici un strop de neclaritate nu mai există între noi.

Fem. Tocmai pentru aceea doară voim a ne divorța.

Adv. Un argument evident, a bună samă (Înfocat, gălajos). Dapoi doară că asta-i absurd, curată nebunie, abstrăgând dela aceea, că e pură imposibilitate.

Bărb. Ce ne-ar putea împiedeca?

Fem. Copii doară n'avem.

Adv. Dar oameni buni, interese comune, neșeparabile sunt la mijloc. Nu uitați, că nu sunteți numai conjugi, ci și companioni, că și dintr'o parte și din cealaltă v'ați pus averea voastră la oaltă, și aceasta flotează? — Și apoi a sfârtică și a ruina așa ceva, ar fi o crimă strigătoare la cer.

Fem. Doară la așa ceva nici că nu să gândește nime. Ca să poți fi companion cu cineva doară nu trebuie să fi căsătorit cu el!

Bărb. Se înțelege. Legătura conjugală desfăcută, să va suplini în mod simplu prin un contract de asociere.

Fem. Și rupt ales, scurt și bine, ne divorțăm!

Adv. (măniș și hotărât). Dar nu cu ajutorul meu! — pentru așa ceva căutați-vă, mă rog, pe altcineva. (furios măsură chilia sus și în jos). Mulțumesc de asemenea clientelă. E nemai auzit așa ceva! A să cere dela mine, că eu să stau întru ajutor la o astfel de nebunie. (să răstește cătră ei și strigă). Cine vă dă dreptul a-mi nimici cea mai plăcută a mea — parte de taroc? (melancolic și sincer). Să nu mai poată veni omul la cuibul voștru atât de plăcut și familiar, să nu-și mai poată face partia sa de taroc, răsbolindu-se după draga sa voie, fără a fi tractat cu grobionități?! Singurii jucători de taroc, pe cari i-am întâlnit în viața mea, cari nici odată nu să ceartă —

Biserica romano-catolică ungară e în totală zăpăceală. Pe de-o parte e mulțimea mare a credincioșilor, cari hrana sufletească o cer în limba lor și episcopii trebuie să-i asculte, pe de altă parte e guvernul, este opinia publică extremă magiară, care nu raționează, nu judecă, nu vrea să știe de nimic, ci pretinde dela episcopi ca cu toate mijloacele să-și învețe credincioșii limba magiară.

Mirare e că apoi câte un Notter scrie câte un articol de felul de mai sus? Ori că în creerul lui vede dușmani în toți aceia, cari țin la limba lor, vreau să o cultive și nu să vor îndestulă nici când cu aceea, ca statul să permită a să vorbi „numai cele câteva sute de cuvinte, câte le vorbește poporul?”

Misiuni populare.

I.

În 4, 5, 6, 7 April n. a. e. s'au ținut exerciții spirituale în Cămarășul-deșert, tractul Cătinei. La acestea manevre sufletești a participat nu numai credincioșii greco-cat. din Cămarăș, ci și din mai multe comune din jur, din Sâmbotelec, Șarmașul-mare, Șarmășel, Țăgșor, Balda, Năoiu etc. Păr. *Constantin Rusu* din Șarmaș a condus poporul de acolo în procesiune în 2 rânduri: în 5 și 7 April. Poporul din Sâmbotelec, după cum spuneă păr. *Ioan Bozac*, părăndându-se, a participat întreg. — Eră atât de mângăietor

și înălțător când se vedeau dimineța cetece, alergând pe drumuri și poteci spre Cămarăș, iar seara înapoi la ale lor în liniște, împăcați cu conștiința, cu Dumnezeu și deaproapele! Bună impresiune a făcut asupra poporului participarea la misiuni a membrilor familiilor de preoți din acel jur, participarea mai multor inteligenți magiari din Cămarăș și a Dlui *Veszprémi*, protopretor în Șarmașul-mare, care s'a convins, că la misiunile sacre populare nu se face politică, ci poporul să roagă, ascultă predici, să luminează, să moaie la inimă, să mărturisește și cuminecă, apoi să hotărăște, ca să se desbatiere de păcate și viții, cari nimicesc nu numai fericirea vecinică, ci pun stavile înaintea progresului statului și a neamurilor.

Au muncit cu mare zel și căldură, făcând serviciile divine, ascultând mărturisirile sutelor de credincioși, administrând s. Maslu și cercetând morboșii, — preoții: *Simion Pop* din Năoiu, *Constantin Rusu* din Șarmașul mare, *Ioan Bozac*, din Sâmbotelec, *Traian Hădărean* din Cămarășul-deșert, *Octavian Florian* din Țăgșor și *Ioan Cârnațiu* din Balda. — Predicile în număr de 12, le-a rostit păr. Ștefan Roșian din Blaj, vorbind în mai multe rânduri în liber din considerație față cu poporul, pe care nu-l putea cuprinde biserica.

În 7 April, după celebrarea sf. Liturgii și cuminecarea credincioșilor, preoții cu marea mulțime de popor, au ieșit în procesiune la cimiter, unde s'au făcut rugăciuni pentru morți, ș'a stropit poporul cu apă sfințită, s'a rostit ultima predică despre statornicie, după care păr. *Hădărean* emoționat până la lacrimi a mulțumit poporului, pentru că a dat dovezi de sentimentele creștinești, ce le are și preoților pentru ajutorul prestat la aranjarea acelei mărețe sărbători sufletești, care

va rămânea neuitată. Tot atunci a mulțumit și Dl protopretore *Veszprémi* părintelui Roșian pentru edificătoarea lucrare, ce a dezvoltat-o în Cămarăș.

Cântările în biserică le-au executat învățătorii: *Iuliu German* din Sâmbotelec și *Dionisiu Olariu* din Șarmașul mare.

* * *

Oare când se vor convinge toți preoții nostri despre necesitatea acestor lucrări spirituale, cari au influență hotărâtă nu numai asupra sufletului, ci și asupra binelui material a poporului?!

M.

II.

În zilele 10, 11 și 12 Aprilie n. a. e. s'au ținut, sub conducerea Părintelui Spiritual al Seminarului din Blaj, M. On. Ștefan Roșian, misiuni populare în comuna Baru mare, situată în protopopiatul Jiului. Rezultatul acestor misiuni săvârșite după un plan bine stabilit a fost peste toată așteptarea. Părintele Roșian a rostit zece predici, dintre cari patru, din cauza mulțimei poporului, afară în curtea bisericii. — Pentru a ne putea face o idee despre efectul moral voiu amintit, că preoții: A. Bologa, N. Zăgrav, I. Pataki, I. Pepenar, G. Todoran, I. Saturn, A. Suciuc și N. Voin, o parte în continuu altă parte mai mult timp, au spovedit, iar Vineri în 12 Aprilie la Liturgia Înainte Sfințitelor, trei preoți, din trei potire, au cuminecat poporul în decurs de trei pătrare de oară, deși mulți credincioși din Baru și Petros au amânât primirea s. Cuminecături pe 13 April. Bucuria sufletească a credincioșilor din loc și din împrejurime a fost atât de mare, încât spontan, și în mai multe rânduri au erupt în strigăte de mulțumită la adresa Păr. Roșian,

Fem. Pentru că preste zi ne certasem destul.

Bărb. Partia de taroc eră doară singurele noastre ceasuri de pauză.

Adv. Mie mi-e tot atâta. A-ți fost jucători de model. O, și a nu mai află o asemenea păreche! Și acestia vreau să se desfacă?

Bărb. Cine o zice asta?

Fem. Nici prin gând nu ne trece.

Adv. (buimăcit să înhoalbă un moment la ei, să prinde de cap, apoi le prinde mâinile în modul, cum pipăești pulzul). Mă rog (lăsându-le mâinile, apoi iarăș strigând). Fiți buni și nu mă faceți și pe mine așa de șuchiat, pe cum sunteți voi. — Eu am aici cancelaria mea, iar nu o casă de nebuni. — Acum zic oamenii ăștia iarăș, că ei nu vor să se despartă!

Bărb. Apoi da, vrem numai să ne divortăm.

Fem. Dar la olaltă vrem să rămânem.

Adv. (răbiat). Vă rog să aveți oare careva respect față de susținerea ecvilibriului meu mental — așa ceva nu mai e plăcut, e lucru incurcat. A suportă așa ceva, nu poți pretinde dela nici un om cu mintea la loc.

Bărb. (cu uimire zimbitoare). Nu pot pricepe, de ce această iritație, — doară lucrul e așa de simplu.

Adv. (furios). *Simplu* numește omul acesta lucrul ăsta — și asta și-o mai permită încă —

Bărb. Apoi da, firește. — Dar, să ne ocupăm locurile, (conducând pe avocat la scaunul său) pentru că înainte de toate să ni-se stâmpere nervii iritați. (Și el și femeia cuprind loc). Așadară, cu viața conjugală la noi doi nu mai merge treaba — ajungem tot dintr'o ceartă într'alta — apoi pentru un timp oare care să compun treburile, ca iarăș să isbugnească din nou. Femeia mea e predominantă de un fel de întipuire, că a-și perzeca-o, ea e de credința, că și aceea „puținică independentă, care să conceda femeilor de bărbatul stăpânitoriu,” a-și umblă să i-o mărginesc. —

Fem. (întrerupând). Și doară asta nu e adevărat? (Întoarsă spre avocat). În toate zilele trebuie să-mi aud, că o voință unitară trebuie să domnească în casă și în întreprindere, că comunitatea conjugală pe asta să bazează — eu să fiu incredintată, că el nimica nu va face spre paguba mea — cea mai mică obiecțiune, ce i-o fac la câte ceva, el o conzideră de neîncredere față de dânsul — acum îi încrucișez calea ici, acum colo — și apoi o voință proprie cât de cât fiecare om ar dori bucuros să aibă, oricât de căsătorit să fie.

Bărb. Cu un cuvânt, ieri am aflat acum, că undă zace buba răului, și anume cauza tuturor certelor și neîndestulirilor neîncetate și getoase este cătușa legăturii conjugale, — având omul simțul acela, că este înălțuit așa, cât toate trebuie să le suferă dela cel-

alalt, pentru că odată în viață și-a scăpat din gură un „Da”, că acest „Da” are putere constringătoare, ca și când în toată ziua l-ai repetă din nou, atunci te cătrănești, ajungi din ce în ce într'un fel de nervozitate perpetuă, tot lucrul îl iei mai greu decât să cade, și o mică minuțiozitate dă anză la cele mai mari neplăceri — din conflicte nu mai iese omul niciodată —

Fem. Și pentru aceea am socotit să o probăm odată ca să ne recăpătăm libertatea.

Bărb. (cu emfază veselă): Și apoi să trăim la olaltă ca oameni liberi.

Adv. (incepe a rîde): A! acum pricep. (Rizând tot mai tare). Voi adevă, liber după Nestrog, voiți să vă „raliați de cătră olaltă” ca apoi iarăș să vă „separați la olaltă”. Știți, că idea asta-i colosală — a bună samă un mijloc foarte radical — și v'au venit, cum s'ar zice, cât ai bate în palmi de azi pe mâne.

Bărb. (cu rezoluție satisfăcută): Ceeace trebuie să fie, să se facă repede. Atunci am eu independența mea, ea independența sa, și apoi ca două independențe libere rămânem la olaltă, — că doară tot de olaltă ne ținem noi. — (Întors cătră femeie, cu o violență comică): Ori poate-că tu doară îți închipuiești, că fiind de tot independentă, ai putea trăi fără de mine?

Fem. (tot așa): Ca și când el ar pute-o duce o zi fără de mine.

Bărb. (continuând tot în dispoziția de mai înainte): Dar căsătorii nu vom fi la olaltă,

care nu și-a pregetat a osteni la așa o depărtare, ascultând invitarea M. On. Protopop districtual Ștefan Radic. — In numele acestui popor și a preoțimei districtuali, în loc de mulțumită, îi dorim Părintelui Spiritual să aibă mângâierea sufletească a misionarului, ce-și vede roadele îmbelșugate ale misiunii sale, și mai ales îi cerem dela bunul Dumnezeu răsplata cerească! — Amintesc, că P. S. Sa Domnul Episcop Dr. V. Hossu, a trimis o scrisoare, în care a împărtășit binecuvântarea arhierască poporului și preoților, cari au participat și cooperat la misiuni, spunând și de data aceasta câtă dragoste și interes are față de aceste lucrări de mare importanță.

A. P. B.

REVISTE.

Budapesta. Ungurii fac de pe acum sgomot în jurul jubilariei de 40 ani dela încoronarea Monarhului nostru. Sărbarea jubileului va fi în 8 Iunie. Programul sărbării încă nu e cunoscut. Monarhul va da atunci și amnestie tuturor desertorilor militari.

*

Desbaterea proiectului de lege referitor la școalele confesionale merge cu iuțală. Deja proiectul e desbătut jumătate, partea cea mai grea, mâne se va termina tot.

*

Furia șovinismului a erupt și în alma mater. Profesorul dela catedra română dimpreună cu ascultătorii români în decursul prelege-

rilor au fost batjocoriți și huiduiți într'un chip unguresc. În 23 c. s'a ținut o întrunire în care s'a protestat contra limbei române. În fruntea esaltaților a fost faimosul Nagy György.

Rusia. Soartea dumei de acum e aceeaș ca a primei. Conflictul între guvern și дума să va sfârși cu dizolvarea celei din urmă. Să susține de o parte că Stolipin nu să bucură de toată încrederea Curții, de alta însă să menține știrea că Țarul e gata să disoalve Дума dacă va propune Stolipin. Catastroafa o va provoca abună seamă chestia agrară, care e cea mai ardentă. Stolipin crede, că prin regularea creditului agrar, colonizarea Asiei și prin eliberarea țărănimii, spiritele să vor calma. Contra acestora să ridică democrații și muncitorii, cari cer împământarea tuturor.

CORESPONDINȚE.

— Din Vicariat. —

În Nr. 15 a. c. „Unirea“ publicând raportul dlui Barseanu despre sinodul vicarial, atinge și chestia subtragerii alor 10% din subsidiul erarial pentru fondul deficienților. În raportul aceasta chestiunea e prezentată în niște colorii foarte falze, e ofenzată majoritatea covârșitoare a preoțimei din vicariat.

Voiu espune aceasta chestiune așa după cum s'a dezvoltat și apoi cetitorii vor vedea,

dacă e aceasta *răsvărire* sau nu. Dela început declar, că eu sunt firm convins, că Superiorilor nostri le place, ca preoțimea cu toată sinceritatea să-și îndrepte plângerile și rugărilor sale către Ei, iar nu pe alte căi să izuite Archiereii, să se adreseze la Ministru, sau la orî cine altul și să amenințe cu schimbatul firmei.

Îndată ce s'a lătit vestea despre deciziunile sinodului arhidiecezan mai mulți preoți din vicariat am înaintat oficiului vicarial o scrisoare, al cărei cuprins în rezumat e următorul: Ne-am bucurat, că sinodul arhidiecezan s'a ocupat și cu fondul deficienților și viduo-orfanal, de oarece starea de până acum era de nesuferit, dar pe cât de mare ne-a fost bucuria, că sinodul a decis augmentarea acelu fond, pe atât de mare ne-a fost durerea, că aceea augmentare s'a făcut prin nedreptățirea preoților celor lipsiți și prin părtinirea celor bine dotați. S'a decis adecă să se subtragă din ajutorul de stat 10%, dar prin aceasta ajungem ca preoții din parohiile slabe dau mai mult fondului amintit, decât preoții din parohiile bune. Ca să se facă evident, s'a compus o tabelă, în care s'a înșirat o parte din parohiile din vicariat și o parte din parohiile celea mai bune. S'a arătat venitul congrual al acelor parohii și ajutorul de stat ce l'au avut în 1905 și s'a văzut, că mulți preoți din vicariat după deciziunea de mai sus au să solvească fondului amintit peste jumătate, ba chiar și mai mult decât le e venitul congrual, pe când cei din parohiile bune, sau nu dau decât taxa statutară, sau foarte puțin peste aceea. Nu înșir aici tabela aceea, pentruca să nu ocup prea mult spaț, dar fiecare preot și-o poate compune, dacă ia în mână Șematismul din 1906, în care e indus și venitul congrual al fiecărei parohii, și circularul prin care s'a făcut cunoscută împărțirea ajutorului de stat.

nu vom fi sclavi aceluia „Da“ de odinioară, care vrea să ne țină pe toată viața sub inspecțiunea sa polițială — în toată dimineața așa zicând ne vom putea da din nou acel „Da“ de bună voie pentru ziua aceea, cu conștiința veselă, că nu face nimica, dacă până la amiază ne vom socoti altmintrea — pentrucă doară suntem liberi — dară nu ne vom socoti altmintrea — togmai *pentrucă* suntem liberi — cu aceasta vor încetă și susceptibilitățile și mistificațiunile.

Fem. El îmi va da mie pace, ca să nu-i fug dela casă.

Bărb. Și ea mie, și —

Adv. Și, și — și cu porția noastră de taroc cum stă treaba?

Bărb. Aceea rămâne cum a fost.

Adv. Foarte frumos — dar cum? Dacă voi, între acestea eventuale relațiuni schimbate, veți petrece toată ziua în pace, atunci sara la jocul de cărți veți începe cearta — căci fără nici un pic de ceartă nu poate trăi nici un om, asta e o trebuință inevitabilă pentru viață, ca sarea în bucate, — atunci apoi și partia mea de taroc cea mai frumoasă desfătare pentru mine, va merge pe copcă.

Bărb. (rîzând): Ei, apoi această mică jertfă de preținie se va putea aduce doară pentru liniștirea vieții noastre! — Dar, nu e adevărat, că pentru această idee mântuitoare eu mă pot fâli încâtva? Pentrucă ea dela mine a purces.

Adv. Nu de tot — cel puțin *originală* nu e. *Ungaria* încă voiește doară să se separeze de *Austria*, numai pentru că fiind „*independența liberă*“ să rămână împreună cu *Austria*, și voi acest program de separațiune unguresc simpliciter voiți al transpune în viața conjugală.

Bărb. Cu deosebire numai, că noi purcedem în mod sincer și că idea noastră de separațiune este sănătoasă și cu minte.

Adv. Tot așa zic și Ungurii.

Bărb. Fie cum va fi — să ne căutăm aieșea alt avocat?

Fem. Aceasta ar fi grozav — a descoperi acest secret unui străin.

Adv. Nu-i de lipsă, ieu eu canza asupra-mi.

Ambii. (veseli): O, aceasta-i frumos, aceasta-i amicabil.

Adv. Dar sub o condiție.

Bărb. Care sperăm, că va fi ușor de implinit.

Adv. Și încă foarte ușor. Nu cer alta, decât să faceți și voi aceea ce cam fac și Ungurii — să mai amânați treaba asta puțințel.

Fem. Numai amânăm nimic. Aceasta-i contra naturii mele. Eu sum impacientă, de mă sfărăm de tot.

Adv. Doar nu mai impacientă de cât Ungurii? O idee atât de „sănătoasă și cu minte“ ca a voastră va putea suportă o mică amânare. Eu rămân pe lângă condiția mea.

Bărb. Și cam cât ar avea să dureze treaba asta?

Adv. Doane săptămâni, mai mult nu. Dar să-mi făgăduiți, că în aceste 14 zile veți trăi la olaltă ca și când ați fi deja divorțați, și ați fi „independențe libere“ — probați numai și vedeți, că oare liniștea împreunei viețuri, vă cade mai bine, ori doară îndatinatele certuri și împăcări din viața conjugală.

Bărb. (vesel): Și vom vedea că oare suferă partia de taroc pe timpul acestei convențiuni. (Dând avocatului mână): Cele doane săptămâni sunt acordate.

Fem. (dându-i și ea mână): Fie, Domnule cerbicios ce ești. (Cătră bărbat): Dară pe lângă divorț stăm. nu-i așa bătrânule?

Bărb. (dându-i brațul): Sigur muerușca mea. (Ambii es).

Adv. (uitându-se după ei): *Aceștia* își vor mai trage sama asupra lucrului acestuia — (zimbînd): Oare face-or și Ungurii ca și ei. . . ?

Nicu.

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni cătră Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg. 24 fil.

În urma acestora s'a cerut, ca oficiul vicarial să concheme sinod vicarial extraordinar, în care să se ceară modificarea acelei deciziuni în acel înțeles, ca toți cei ce după § 3 al statutelor fondului deficienților sunt datori să solvească taxa la acel fond, să contribuie în favorul fondului amintit 10% din toate venitele, iar nu numai din ajutorul de stat, pentru că dacă să cere abnegațiune și însuflețire, ceară-să dela toți, iar nu numai dela cei lipsiți.

În urma acestei scrisori, s'a și conchemat sinod vicarial extraordinar pe 14 Decembrie a. tr. la care s'a prezentat majoritatea covârșitoare a preoțimei, care cu unanimitate a adus următoarea hotărâre: „Sinodul aflând justă și la loc propunerea celor 12 preoți, decide următoarele: Clerul din vicariatul Făgărașului, recunoaște soarta precară la care sunt espuși preoții neputincioși și vădulele și orfanii de preoți, recunoaște mai departe necesitatea augmentării fondului preoților deficienți și al văduvelor și orfanilor de preoți și cu plăcere jertfește pentru augmentarea acelor fonduri, — nu să învoește însă ca augmentarea să se facă numai prin subtragerea alor 10% din ajutorul ce-l capătă preoții dela stat, pentru că prin aceasta sunt nedreptățiți preoții mai slab dotați și sunt favorizați preoții mai bine dotați; ci cere ca deciziunea sinodului arhidiecezan să se modifice în acel înțeles, ca toți cei ce sunt datori să solvească taxe la acel fond după § 3 al statutelor fondului deficienților să solvească 10% din toate venitele, ce le au, și anume dela cei ce au ajutor dela stat, să se subtragă acelea procente din ajutorul dela stat, iar dela ceilalți să se încasseze pe calea, pe care să încassează taxa statutară. În altă formă Clerul din vicariat nu să învoește la subtragere“. — Deciziunea aceasta s'a înaintat Preaveneratului Conzistor la timpul său și răspunsul Preaven. Conzistor ni s'a comunicat în sinodul din 2 April. În acest răspuns, să zic cam următoarele: Dorința preoților din vicariat, de-a nu subtrage 10% din ajutorul de stat în favorul fondului preoților deficienți nici cum nu să poate lua în conziderare, pentru că o Deciziune a sinodului arhidiecezan singur un sinod arhidiecezan o poate modifica și abrogă. 2. Subsidiul erarial este precariu și nu să împarte în proporțiunea beneficiilor și nici după meritele câștigate. 3. Subtragerea să folosește pentru augmentarea alor două fonduri, a căror prosperare trebuie să ne însuflețească pe toți. 4. Percentuarea hotărâtă asupra ajutorului nu să poate estinde și asupra beneficiilor, de oarece taxele după beneficii sunt statorite în § 3 din statutele acestui fond până la 1908.

După ce s'a citit acest răspuns, eu am luat cuvântul și am zis cam următoarele: 1. Nu-i adevărat că noi am dorit să nu ni să subtragă 10% din ajutorul de stat, ci am cerut ca subtragerile să se întâmple în proporțiune cu toate venitele. 2. E adevărat, că a decis sinodul arhidiecezan, dar și aceea e adevărat, că delegații nu au avut mandat pentru aceasta și apoi noi nu cerem abrogarea, ci modificarea acelei deciziuni. 3. Deciziunea sinodului vicarial extraordinar și acum mi-să pare dreaptă și corectă. E destul să amintim, că parohii din Cluj și Milașu-mare au mai multe venituri congruale decât toți cei 22 preoți din tractul Voilei,

și după deciziunea sinodului arhidiecezan preoții din tractul Voilei solvesc de vreo 30 ori mai mult ca parohii amintiți. 4. Cumcă și alții mai judecă ca noi, ne dovedește deciziunea sinodului arhid. dela 1899, în care să spune, că după regularea congruei să vor subtrage pentru fondul deficienților 2% după congruă și salar, — iar Consistorul plenar dela Oradea mare ținut la 24 Dec. a. tr. a decis, ca în favorul fondului viduo-orfanal, să solvească fiecare preot 3% din venitul congrual și din ajutorul de stat. 5. E adevărat, că împărțirea nu e dreaptă, dar aceea s'a avut în vedere, că peste 1600 cor. să nu se ridice venitul nici unuia, — și peste tot celor săraci li să dă ajutor. — În urma acestora am făcut propunerea, ca să fie rugat din nou Preav. Conzistor să binevoiască a face pașii de lipsă, ca să se modifice deciziunea amintită, în înțelesul propunerii preoțimei din Vicariat.

După aceasta s'a sculat Părintele Moise Brumboiu și mă acuză de socialism pentru că chiar dacă noi am avea drept, totuș trebuie să ne plecăm deciziunii mai înalte, pentru că desigur Preav. Conzistor nu-și va schimba deciziunea. A zis mai departe, că i-să pare dreaptă deciziunea sinodului arhid. pentru că ori cine dă mai bucuros și mai ușor din ajutor, decât din toate venitele. Dacă undeva sunt venituri mai mari, și cheltuielile sunt mai mari.

I-am răspuns scurt, că nu e socialism atunci când fiul îi spune părintelui său, că lucrarea, pe care i-a reprobato, îi pare corectă. Și apoi găsesc firesc, că nemulțămirea și plângerile să ni le spunem cu toată sinceritatea Superiorilor nostri, iar nu să facem ca confrății dela Gherla. Dacă unde sunt venituri, sunt și cheltuieli, să nu să uite, că cheltuieli sunt și la noi și nu sunt venituri. Au vorbit mai mulți confrăți. Unii au sprijinit propunerea mea, alții au fost de părere, că cu toate, că suntem convinși, că punctul nostru de vedere e corect, totuș să nu mai facem alți pași, ci răspunsul să se i-a simplaminte spre știință. Punându-se la vot propunerile, s'a primit propunerea mea cu majoritate covârșitoare.

Așa stau lucrurile, iar nu cum le-a prezentat „Bârseanu“ (păr. Brumboiu). E adevărat, că Dsa nu a fost la sinodul extraordinar și astfel nu a știut nici conținutul scrisorii celor 12 preoți, cari au cerut convocarea acelu sinod, și nu a știut nici cuprinsul deciziunii acelu sinod. Dacă a voit să discute, trebuia să ceară mai întâi să i-se explice întreagă chestiunea, și în cazul acela sigur nu ar fi făcut, ce a făcut.

Făgăraș, 16 Aprilie 1907.

Octavian Popa,
catehet.

Invitare

la a XI-a Adunare generală a Casinei române din Blaj, care se va țineă Duminecă la 28 Aprilie a. c. la 4 oare d. a. în localitățile Casinei cu următorul

PROGRAM:

1. Deschiderea adunării.
2. Citirea raportului general.

3. Citirea rațiunilor Casinei pe 1906 și a proiectului de buget pe 1907.
4. Elimitarea alor două comisiuni, una pentru cenzurarea raportului general, și alta pentru cenzurarea rațiunilor și a proiectului de buget.
5. Raportul comisiunilor.
6. Eventuale propuneri.
7. Inchiderea adunării.

Blaj 24 Aprilie 1907.

Dr. Augustin Bunea, Ioan Fodor,
președinte. notar.

MAI NOU.

Ziarele din Budapesta vestesc, că Miercuri s'a pertractat la Curie apelata dată de dl Aurel C. Domșa contra sentinței tribunalului dela Cluj, care îl osândise la 8 luni temniță de stat și 1200 cor. pedeapsă pentru trei articoli publicați în „Unirea“ anul trecut. Curtea de casație a dat loc apelației, nimicind sentința tribunalului și ordinând pertractare nouă.

Noutăți.

Intru mărirea lui Dumnezeu. Curatoratul bisericii gr. cat. din Ghișasa de sus în numele său și a tuturor credincioșilor din comună aduce și pe calea aceasta cea mai calduroasă mulțămire următorilor buni creștini, cari în decursul anului 1906 au făcut donațiuni pentru sf. noastră Biserică și adică: Dni F. Missler, a dat din Bremen 100 cor. lui Nicolae Ighidorfean, care a dat 100 cor. Toader Stanciu 20 cor. Toader Rus, care fiind în America de acolo a trimis 30 cor. pentru procurarea unui s. Potir nou, la care sumă a mai adăugat: Naftanail Opresan 2 cor. Ion Ilea cassar com. 5 cor. Ion Togan 2 cor. Ion Gregorovicu 2 cor. Maria M. Opresan 1 cor. Nicolae Nistor 4 cor. Nicolae Călin curator 2 cor. Toader Pezgu criznic 1 cor. preoteasa Rozalia Stoian 6 cor. Palagie Herciu 80 fil. Ion Crăciun 1 cor. Zosim T. Raicu 2 cor. Ion Andr. Herciu 2 cor. Moise Ilea 2 cor. Maria I. G. Ilea 2 cor. Samuilă Ittu fost silvicultor 1 cor. și spre alt scop sfânt încă 60 cor. Ioan Baba cu contract a dăruit Bisericii un agru în preț de 200 cor. Ioan Ittu a cumpărat un ștergar foarte frumos cu 4 cor. Toader Comșa a trimis din America un Ochtoih mic legat cu păreți de marmoră foarte frumos în preț de 12 cor. Toader Ion H. Opresan a făcut colecție în America și a trimis s. Bisericii suma de 340 cor. Moise Ittu a dăruit un Acaftist cu c. 140. Subscriții pe lângă frumoasă mulțămire aduse pe aceasta cale, rugăm pe Atotputernicul Dumnezeu Tatăl îndurătorilor că aceasta faptă a lor să li-o răsplătească însuși. Tot în anul acesta s'a înființat în aceasta comună și o reuniune de femei pii, tot pentru decorarea s. Bisericii, acărei statute Prea Veneratul Consistoriu le-a aprobat sub nrul: 7525—1906 la care sau ales direcțiunea prescrisă și la care sau înscris o mulțime de membre. Frumoase fapte. Ghișasa de sus, în 29 Ianuar 1907. Valeriu Stoian adm. par. Nicolae Călin curator.

Prelegeri populare. Duminică s'au continuat seria prelegerilor populare, inițiate de comitetul despărțământului Blaj al Asociațiunii. De data aceasta s'au ținut în două comune în *Spini și Pânade*. Prelegerea din Spini a fost condusă de vicedirectorul comitetului dl *Aurel C. Domșa*, care a explicat poporului, adunat în număr foarte mare, rostul acestor prelegeri. Dsa dă mai întâiu cuvântul dlui *Alesiu Pop*, actuariul adm. centrale capitulare, care în o vorbire pe înțelesul tuturor arată poporului trebuința nutrețului măiestrit și marea lui importanță în agronomie. Vorbește apoi prof. *Ales. Ciura*, despre folosul învățaturii. Dsa purcezând dela faptul foarte îmbucurător, că în comuna aceasta toți locuitorii până la vrăsta de 40 ani știu ceti și scrie și laudând silințele preotului și învățătorului, spune că comitetul a hotărât să înființeze aci o bibliotecă populară și să vorbește despre vre-o câteva cărți menite să facă baza acestei biblioteci (Coșbuc, Pan, Reteganul, ș. a.). De închierie dl *Domșa* explică folosul asigurărilor, inzistând mai ales asupra asigurărilor contra grindinei, focului și pe speșele de înmormântări ca unele, de cari mai mare lipsă poate avea poporul țaran. Toate vorbirile acestea au fost urmărite cu încordată atențiune, și în numele poporului preotul locului, pâr. *Alimpu Costea* aduce vii mulțămite conferențiarilor. Afară de cărțile menite pentru bibliotecă, comitetul a distribuit numeroasă cărți printre țărani, cari le primeau cu vădită bucurie. De asemenea și redacția „Unirea” a dăruit pentru acest scop mai multe cărți și reviste țaranilor.

Prelegerea populară dela Pânade a fost condusă de directorul despărț. prof. *I. F. Negruț*, care explicând poporului adunat în număr aproape complet scopurile ce urmărește Asociațiunea, dă cuvântul dlui *Ioan Maior*, provizor al domeniului mitrop. care într'un limbaj plăcut și popular arată importanța gunoiiului în economie și dragostea, pe care țaranul trebuie să o aivă față de glia moșiei părintești. Apoi prof. *Nic. Pop* a vorbit despre chipul reconstruirii viilor arătând în mod practic felurile metode de altuire. La sfârșit prof. *Dr. A. Cheșian* a dat poporului folositoare și prețioase sfaturi igienice. După eșire din biserică, unde se ținuse adunarea, vre-o 20 elevi pedagogi din Blaj, inscenară în curtea bisericeii un mic concert cu cântări și declamări. Intreg publicul a rămas deplin mulțămite de succesul acestor învățături și distracții plăcute, și prin graiul avântat al pâr. *I. Săbăduș*, au adus celea mai mari mulțămiri conferențiarilor. Și aci ca și la *Spini* s'au distribuit gratuit celor știutori de carte mai multe broșuri potrivite.

Inconșeșență. Colegii dela „Lupta” dau o nouă dovadă de inconșeșență și ușurință în apretierea situațiilor. Așa în nrl 83 se grăbesc a înregistra o știre publicată în „Budapești Hirip” după care P. S. Episcop al Lugojului ar desaproba mișcarea naționalităților contra proiectului lui Apponyi, cu alte cuvinte, ar fi adict al acelui proiect, deși chiar „Lupta” a fost cea dintâi care a publicat protestul contra acelui proiect, iscălit de toți Episcopii români uniți. Inconșeșența devine și mai gravă când, în acel număr tot „Lupta” se ia la harță cu „Telegraful,” care luase notiță de o pretinsă adunare de protestare a românilor din Budapesta contra dep. Vaida și scrie: „Pentru Dumnezeu, atâta încredere în știrile gazetelor ungurești cari dovedesc în actuala situație politică o rea credință nimicioare.” Noi ce se mai zicem, când se atacă așa de greu un Arhieru a bisericeii noastre?! La ziarul partidului național iar stă mai bine, mai multă seriozitate și cumpănire.

Apel. Pâr. *I. Baci* din Șoimuș ne scrie că în noaptea de 6 April n. a isbugnit un incendiu înspăimântător, care ajutat de vânt a prefăcut în cenușe întreg avutul a trei țărani fruntași din comună. Paguba trece peste 10 mii cor. Sfinția sa apelează la marimozitatea publicului spre a ajuta pe cei atât de groaznic loviți de nenorocire.

Pentru biserică din Zelan s'a adunat dela credinșioșii din Buciumi 20 cor; dela credinșioșii din Prislop 12 cor. 46 fil; dela credinșioșii din Secălășieni 36 cor. 12 fil. Suma 68 cor. 58 fil. Șomcuta-mare la 24 April 1907. *Ioan Sărbu*, protopop.

Știri literare. A apărut nrl. 7 din „Luceafărul” cuprinzând două poezii foarte frumoase de poetul Oct Goga, un început de nvelă așa de iscusit scrisă de preotul Ion Agărbicean, descrierea Coloseului din Roma, de Murnu și alți articoli literari și ilustrații bine edate. Din „Biblioteca pentru toți” ni s'au trimis în timpul din urmă două broșuri a căror cuprins așa de departe stă unul de altul: *Bartek, învingătorul* de H. Sienkiewicz și *Salomea* de Oscar Wilde. În cea dintâiu se descriu persecuțiile, pe cari stăpânitorii le îndreaptă contra supușilor, cu toate că aceștia își pun viața pentru ei, — descriere potrivită pentru timpurile de acum, a doua cuprinde drama respingătoare alui Wilde, în care se pervertește adevărul biblic al decapitării lui Ion Botezătorul.

Dela Expoziția națională din București. Primim spre publicare următorul anunț. Se aduce la cunoștință tuturor Dilor Expozanți din Transylvania că listele celor cari a obținut diferite distincțiuni pentru expunerile cu cari au participat la Expoziția generală Română din 1906, sunt publicate în M. Oficial al României, începând dela Nr. 194/906—226/907 inclusiv și în buletinul Expoziției Nr. 14/907 expediat deja. Costul distincțiunilor, în urma scăzământului de 50% acordat, este următorul: Lei 50.00 Hors concurs. Lei 40.00 Medalia de aur cu diplomă de onoare. Lei 25.00 Medalia de aur cu diplomă specială. Lei 12.50 Medalie de argint cu diplomă specială. Lei 5.00 Medalia de bronz cu diplomă specială. Lei 1.00 Mențiune onorabilă. Osebit de aceasta, ori ce expozant, căruia i s'a decernat vre-o una din distincțiunile de mai sus, trebuie să mai primească ca obligatori, plaqueta de colaborator care costă lei 7 bani 50, și medalia jubilară care costă lei 2, plus 4 lei speșele de transport. Pentru obținerea distincțiunilor, Expozantul adresa odată cu trimiterea costului, o cerere, Comisariatului General al Expoziției la București, în care arată distincțiunea ce a obținut obiectele expuse, precum și: anul, luna, ziua și locul nașterii, pentru complectarea brevetului medaliiei jubilar. Indată după primirea costului, medaliile cu diplomele lor, se vor expeda expozantului la adresa indicată. *Comisar General.*

În „Neamul Românesc” nrl dela 5 crt. dl Iorga dedică un admirabil articol memoriei lui Grigore și Alexandrina Olănescu, morți cu prilejul accidentului de tren dela Seghedin. „Amândoi au fost dintre aceia, cari nu se pot uita, dintre sufletele acelea tari prin nesfârșita lor bunătate, prin luminata lor inteligență, care nu se pot crede stinse”...

Petreceri. Inteligența română din Teiuș invită cu toată onoarea la *Petrecerea*, ce o va aranja la 7 Maiu n. c. (a treia zi de Paști) în sala otelului „Leul” în beneficiul bisericeii din Teiuș și Cojlar.

— Reuniunea Română de cântări din Bistrița invită la *Concertul* ce-l aranjează Marți în 7 Maiu st. n. 1907 (a treia zi de Paști) în Sala cea mare dela „Gewerbeverein” sub conducerea dlui C. F. Rohrbeck și cu binevoitorul concurs al corului teologilor români (cursul III) din Sibiu și cu cooperarea capelei militare a regim. 63 de infant. dirigent Dl Carl Sandner.

— Tinerimea română din Lipova și jur la 23 April (6 Mașu) 1907, în sala hotelului „Regele Ungariei” aranjează pentru fondul gimnaziului din Brad *Concert* urmat de Pieză teatrală și Dans.

Dela adunarea dela Blaj. Fotograful Adler din Orăștie a luat din cinci poziții mareața adunare dela Blaj. Unele din pozele acestea sunt foarte frumoase. Le recomandăm cetitorilor. Se pot procura à 1 cor. bucata dela Librăria arhidiecezană.

Mandatul dela Zorlenț. Drapelul dela Lugoj primește știrea că în cercul electora al Zorlențului, unde a fost ales deputat Dr. S. Petroviciu — astăzi, pentru lupta ce a purtat-o întru apărarea drepturilor noastre închis în temnița de stat din Seghedin — administrația se pregătește pentru o nouă alegere de deputat.

Protest. Cehii prietinii de odinioară a ungurilor, văzând falșul liberalism al lor au hotărât să prezinte Majestății Sale un memoriu provăzut cu 300,000 iscălituri, prin care protestează împotriva proiectului lui Apponyi și a tratamentului de care au parte naționalitățile din Ungaria.

Convocare. Despărțământul „Blaj” al reuniunii învățătorilor români, își va țineă Adunarea în Mihalt (Mihălcfalva), la 7 Maiu n. a. c. a 3-a zi de Paști la oarele 8 a. m., în școala gr. cat. La care să invită toți membrii fundatori, ordinari și ajutători, domnii preoți în calitate de directori, pe cum și toți, cari doresc binele și înaintarea învățământului nostru național. *Demetriu Ban*, președinte. *Iosif Marian*, notar.

— Despărțământul Reghinului, apartinător reuniunii învățătorilor gr. cat. din Arhidieceza de Alba-Iulia și Făgăraș, în înțelesul statutelor sale și conform concludului luat în adunarea precedentă, își va țineă: *adunarea generală de primăvară* la 7 Maiu (a treia zi de Paști) în comuna Hodac (G. Hodák) la care adunare, onorații domni preoți, ca directori școlastici, spectatiți membrii fundatori, ordinari și ajutători, pe cum și toți aceia cărora le zace la inimă cauza învățământului elementar, prin aceasta cu toată onoarea sunt invitați.

— Dnii acționari ai institutului de credit și economii „*Hosmăreana*” să invită la *adunarea generală extraordinară* care să va țineă în Hosman la 6 Mai st. n. 1907 la 2 oare d. a. în casele economului Iosif Vasilie Nr. 225. Proqram: 1. Schimbarea firmei și modificarea §-lui 11 din statute în urma sentinței tribunalului Nr. 2153/1907. Hosman, în 20 April 1907. Direcțiunea. *I. Pampu.*

AVIZI

Să vinde din mână liberă

O mașină nouă de făcut SODĂ (apă gazoasă) sistemul cel mai nou adusă numai din Iuniu anul trecut, *provăzută cu 530 Syphoane*, mai departe cu *umplător pentru lemonadă și sticle trebuinșioase la el*, lăzi pentru transportul sticlelor și instrumentele necesare.

Reflectanții să se adreseze la Domnul **PETRU BRENDUȘIAN**, (Blaj Balăzsfalva). (20) 1—3)

Medicii de mult recunoșc și recomandă ca cel mai bun purgativ apa purgativă FRANZ JOSEF, un purgativ sigur și plăcut.

Cărți postale ilustrate, cu vederi din Blaj.

Bucata 6 fileri. — Suta 5 cor. franco.

Partea literară.

Știința și Religia.

Critica unui articol cu acelaș titlu de Nicanor et Cie în „Viața Românească” Nr. 9.

(Continuare și fine).

Sfera religiunii este tot atât de bine mărginită, ca și cea a altor științe. Acest fapt nu împiedică, ca religia să înrăurească unele științe, pe cum d. p. matematica influențează științele fizice, arhitectonice etc.

„Atacurile” religiunii provin sau din partea acelor, cari necunoscând bine sfera științii, ce o profesează, ar vrea să apară ca geniuri universale, sau acelor, cari necunoscând nici o știință pe deplin, ar dori ca nici o religie să nu existe; sau dela oameni cu amândouă aceste vifuri la olaltă!

Nici un om „înțelept” nu atacă adevărul.

d) Se pomenesc apoi „pornirea dife-ritelor țări decadente de a proclama falimentul științii.”

Espresiuni elastice și acestea! Dar se vedem.

Când învățații proclamă în numele științii lucruri, în formă de teze, ce în urmă apar neadevărate, atunci poate fi vorba despre un faliment științific al lor, și în mod impropriu, despre falimentul științii. Zic: în mod impropriu. Bunăoară știința nu se identifică cu strigătele semidoctilor, cari nu mai sunt în stare să apere teza lor.

Să luăm chestiunea concretă, despre existența omului preistoric.

O droaie de „absolvenți” și „neabsolvenți” au strigat și mai strigă în gura mare: Cum nu! omul preistoric a existat! omenirea trăiește de acum câteva sute de mii de ani! Poate chiar fără început?!

Pithecanthropus lui Dubois, Sida din valea Neander, oasele din Engis, Spy, Agram etc., falca de La Naulette etc. iată, tot acaretul științific, care dovedește existența unui Homo primigenius.

Cari sunt „țările decadente,” nu o spune Dl Nicanor et Cie. În tot cazul, Germania nu o vom număra între cele decadente.

Apoi, de ce mirare a fost cuprinsă toată lumea în 16 August 1901! Prof. Branco, directorul institutului universitar de geologie și paleontologie în Berlin trată în ultima sesiune la congresul internațional al zoologilor tocmai despre omul preistoric.

În urma multor dovezi și explicări stenografate de colegul meu W. și tipărite apoi în actele congresului, a concludat Dl Branco astfel: „Cine au fost strămoșii omului? Paleontologia nu ne spune nimica în privința aceasta. Ea nu cunoaște nici un fel de strămoși ai omului.”

De unde reiese, că și „Germania” proclamă în parte ceva faliment științific.

e) „Totdeauna se găesc doritori, în numele zeilor naționali, de a întinde unui „Socrate cupa de cucută.”

Această frază, luată în sens invers, nu cum și-o aplică cu ceva fudulie Compania Nicanor, este singura, ce o aprobăm. Da! Totdeauna se găesc doritori, în numele zeilor naționali (cetește printre rânduri: în numele chimerei ateiste — sau alte) de a întinde

cupa de cucută unui Socrate, care apără cauza Supremului Creator, cum a făcut-o cu toată gravitatea eminentul profesor domnul A. C. Cuza.

VIII.

„În ce privește, în special — creștinismul, orice absolvent de liceu are destule „cunoștințe pentru a putea combina o „compoziție” foarte judicioasă asupra însemnătății rolului său istoric și a concepțiunii morale.”

Cât de „judicioase” vor fi compozițiunile oricărui absolvent de liceu asupra concepțiunilor morale și rolul istoric al creștinismului, apare cu îndestulare dintr'un așa articol ca „Știința și Religie” — capdeoperă a luminelor Științii, cum este în realitate Dl Nicanor!

Timpurile de azi apreciază o învățătură obiectivă și cunoștințe exacte.

Fraze de nimic și compozițiuni „judicioase” ale diletanților în știință vor găsi aplaus numai la semiculți. Iar cei înțelepți caută adevărul cu seriozitate și vor fi de acord cu Cicero, malo errare cum Platone, quam cum istis vera sentire.

IX.

Dar și acest sistem religios (creștinismul) pe lângă concepții morale, cuprinde și alte elemente... aproape pe dintregul luate „diu metafizica Alexandrinilor (Plotin de pildă), „și care nu mai sunt compatibile cu starea „științii de astăzi.”

a) Creștinismul nu cuprinde „concepțiuni” morale. Dl A. C. Cuza zice: creștinismul este „baza îndrumării noastre morale.” Și cu drept Religionea creștină este doară autoritativă în tot conținutul său dogmatic și moral; ea emanează dela Supremul Legislator al omenirii.

Mai notăm că dogmele și morala creștină au totodată în vedere fericirea individuală și cea obștească a oamenilor.

b) Afirmarea, cumcă elementele creștinismului-morale și dogmatice — au fost luate aproape pe dintregul din metafizica Alexandrinilor (Plotin. d. p.), — este un *anacronism*, iertat poate într'o comedie sau tragedie, d. p. la Shakespeare, neîngăduit însă de loc într'o publicare științifică.

Școala Alexandrină a încetat pe timpul lui Caesar, când arse biblioteca ei și când fuse desființat „Muzeul.” Stăruințele posterioare ale Împăratului August, chiar după clădirea unei bibliotecă nouă, n'au putut înapoi înrăurirea intelectuală ce o avu școala Alexandrină înainte. De abia între anii 205 și 270 ai erei creștine, când trăia Plotin fu pusă baza școlii și filozofiei neoplatonice.

Pe aceea vreme (250), religia creștină eră perfect desvoltată, nu numai ce privește dogmele și morala, — dar chiar organizarea internă și ierarhică. Sf. Evanghelie și Epistolele Apostolilor erau scrise de mult, iar cărțile unui Clemente Rom., unui Ignatie M. Policarp, Dionisie, Iustin M. Irincu, ș. a. m. nu conțin alte cele, decât depozitul revelațiunii creștine, de care ne bucurăm și astăzi.

Școala și filozofia Alexandrină nouă, fu întemeiată de păgâni cu scopul de a combate religiunea creștină. Neputând ajunge la scop,

căci în contra adevărului nu există arme destul de oțelite — școala neo-alexandrină fu desființată de Iustinian împăratul.

c) Creștinismul ar fi conținând elemente cari nu mai sunt compatibile cu starea științii de azi. Această părere, bazată pe supozițiuni greșite, este și ea greșită.

Totuș aș dori, ca Societatea Nicanor et Cie să spună lămurit măcar un singur element al religiunii creștine incompatibil cu știința de azi. Improvizațiunile stranie nu folosesc progresului cultural!

X.

„Nu ne-ar mira... dacă cineva s'ar „simți chemat să facă pe Brunetiére-ul român...”

Totul e o frază de batjocură, lipsită de seriozitatea, cu care obicinuim a trată cele sfinte!

Cu toate acestea mi se pare, că prof. A. C. Cuza se va simți onorat, pus alături de un bărbat cu știință eminentă, cu iubire de neam și de adevăr, cum era Brunetiére (B. Brunetiére cel francez, nu cel defaimat prin ziarele jidovite). Din noroc, într'una nu-i aseamănă.

Pe când turburările și gălăgia întocmite cu dinadinsul de francmasoni, socialiști și jidani l'au împedecat pe Brunetiére de a sui catedra universitară, Dl A. C. Cuza s'a învrednicit ca profesor universitar de toată stima și iubirea atât din partea colegilor de învățământ, pe cât și a academicianilor.

Un „Pellicon” jidovit și ceva jidanași, ce nu știu să-și dea samă de o singură frază ce o rostesc, ne cum să fie foarte cetiți și culți — cum le atribuiește „Opinia” — nu vor fi în stare să identifice glorioasa activitate a Dlui A. C. Cuza cu cariera lui Brunetiére.

XI.

Se pare că ultima frază din articolul, ce'l replicăm, fu scrisă într'o superexcitațiune nervoasă a atorului. Nu ne vom mira deci de expresiunile nu tocmai măgulitoare față cu un adversar cinsit.

Apoi lăsăm la o parte învinuirea banală a ordinului, a cărui diviză „ad majorem Dei gloriam” neînțeleasă de societatea Nicanor, le aduce aminte că au sunat undeva clopotele; dar cine știe unde. (Ce a *acoperit* aceasta diviză, când și unde)? . . .

Am trece cu vederea chiar cuvintele „cosmopolitism, scepticism, materialism”, „întunecimi, cari cuprind spiritele națiunilor decadente”, cum zice cu tot dreptul Dl Cuza, și care aplicate compozițiunii judicioasă din chestiune, ne par prea delicate, — am zice minimale.

Dar contrazicerea finală trebuie apostrofată de tot.

Autorul spune în rândurile anterioare, că religia (cea creștină) la început nu numai că nu eră în contrazicere cu știința timpului, dar apare... izvorită din tot materialul științific. Cu alte cuvinte i-se pare autorului, că creștinismul ar fi fost un extract din panteism, politeism, scepticism, platonism, eleatism, epicureism, materialism ș. a. m. care reprezentau „sistemizata cunoștință pozitivă” la începutul erei noue. Iar la finele articolului zice acelaș autor: că toate acestea, scepticismul, materialismul etc. . . , n'au nici

în clin nici în mănecă cu rolul istoric și moral al creștinismului. Înțelegea cine poate.

De ar fi cu putință ca concepția religiei, inventată de DD. Nicănor et Cie în articolul „știință și religie” din *Miscellanea*, să se realizeze, atunci s'ar îngrozi ei însăși de fătul lor, ne mai pomenind spazmele mortale ale nătarăului Nenea Titircă!

XII.

La urma urmelor! Care eră fondul discuțiunii relativ la raportul între știință și religie iscată cu prilejul (?) conferinții inaugurale universitare?

Din articolul *Savantei Companii* nu apare absolut nimic.

Cu dinadinsul am trecut cu vedere în replica aceasta multe foarte, spre a da prilej Domnilor Nicănor et Cie de a-și lămuri ideile lor!

Concludem: În rezolvirea chestiunii de o importanță atât de mare — intelectuală și practică cum este religiunea și știința în raportul lor reciproc, trebuie să ne ferim de diletantism îndărătnic și de păreri fără temei științific, spre a nu înstrăina de adevăr nici pe noi înși-ne, nici pe alți.

Mih. Const. Hellon.

Bibliografie.

A apărut:

Hipnotism și Spiritism de Dr. V. Suci. Despre aceasta carte serie „Lupta” în Nr. 38 din 1907:

Studiul părintelui Dr. V. Suci, reprezintă un interes nu numai pentru oamenii bisericești, cari sunt lămurii pe deplin asupra învățăturilor bisericești, ci și pentru clasa noastră cultă, în urechile căreia a pătruns glasurile false ale pseudoștiinței spiritiste și hipnotiste. În literatura noastră nimeni n'a combătut atât de temeinic cele două direcțiuni, cum se face aceasta în cartea, de care ne ocupăm — și tocmai aici zace meritul ei. După articole de informație gazetărească, după ședințe spiritiste la cari se ridică mese și vorbesc spiritele celor morți spre uimirea participanților cu părul măciucă — avem în sfârșit un studiu în care se reduc toate minunile introduse în lume de fapt prin Mesmer la valoarea lor reală și care are și menirea de a apăra adevărurile cuprinse în învățăturile bisericești, de falșitatea ispititoare a învățăturilor acestora.

Costă 1 cor. 50. fil. + 10 fil. porto a se adresa la Librăria semin. din Blaj.

— *Prohodul Dului Nostru Isus Hristos* costă 35 fil. cu porto. — A se adresa la Librăria semin. din Blaj.

„Arta dansului” de Bigeanu. Zilele trecute, printre altele, ne-a mai surprins și cu o dragălașă broșurică ce poartă titlul de mai sus.

În sfârșit iată, că s'a aflat cineva, care să scrie și despre frumosul meșteșug al jucatului, pe care toată lumea crede că-l posedă în perfecție, pe când de fapt... Nu-l vorbă, nu-i aceasta primă lucrare de acest soi în țara noastră, căci s'as mai scris câte ceva — dar foarte puțin — și pe acest teren.

Astfel — în afară de articole de ziar reslățite pe aici colea ea: cea cu Romana din „Drapelul”; apoi un articol al dlui I. Dopp din „Gazeta Transilvaniei” — au apărut: la Brașov „Romana de Tănarul” (care i-a servit de bază și dlui Bigeanu la „Romana” dsale), cu text dublu: românesc și nemțesc, dând totodată la sfârșit și ariile cele mai cunoscute pe cari se dansează cel mai frumos „dans de salon” românesc; apoi la Lugoj, — acum vre-o 2—3 ani — dl Jugănariu avu de gând să scoată o serie întreagă de broșurici sub mărețul titlu de: „Călăuza dansurilor naționale”, — dar — după cât știu — această „Călăuză” se mărgini la un singur număr, la o singură broșură.

Ei bine! cărticica aceasta, venită pe urma acestora se ridică cu mult deasupra lor: Nu ne dă ceva fragmentar, izolat, ci se înfățișează ca o lucrare sistematică și bine orânduită, vrednică de modelele străine pe cari le-a avut în vedere. După o introducere bine încheată în care se dă o definiție destul de acceptabilă a dansului, și se înșiră unele proveniențe psihologice, autorul trece la istoricul lui și zice — foarte drept — că „e coetan cu nimica” ca și celealalte arte, cu cari a bună seamă a fost izvodit într'un ceas.

Ni-se spune, că cele mai vechi urme de dans datează dela „străvechiul popor al Egiptenilor”; amintește și de jocurile Jidanilor, pomenite pe alocuri și prin biblie; trece la Elini, apoi la Români, la cari popoare culte dansul a fost într'o frumoasă stare de înflorire. Se amintește apoi, că reînvierea acestei arte coincide cu „renesans”-ul și apoi astfel de aici încolo toarce firul istoriei dansului la deosebitele neamuri până în zilele noastre. În partea următoare ne dă și istoricul dansului la Români, care de altmintelega nu e decât un extras din minunata conferință a dlui Nic. Iorga: „Viața socială a trecutului” (cuprinsă în vol. I. din „Istoria Românilor în chipuri și icoane”). Urmează apoi o parte în care se dau felurite deslușiri pentru ținută corectă a trupului, a brațelor; apoi despre diferitele soiuri de pași cari sunt așa zicând temelia dansului.

În partea a III-a avem de-a face cu dansurile moderne poreclite „cu figuri”, al căror șir îl deschide „Polineză” cu figurile ei atât de simple și frumoase; în rândul al II-lea urmează Quadrilul, a căruia figuri se descriu scurt și la înțeles, dându-li-se totodată și numirile lor adevărate, așa încât celce va avea la îndemână această broșurică și va voi să aranjeze „Quadrilul” poate să-i slujească de bun îndreptar întru toate. Urmează apoi „Romana”, care iarăși se distinge prin claritatea și preciziunea expunerii. Se dau apoi și alte dansuri românești, ca de pildă: „Ardeleană”, „Hora”, „Hora Sinaii”, și „Călușerul”, se dau și o mulțime de dansuri sociale străine, cari sunt așa de nostime și de distrăgătoare.

În cea din urmă parte ni-se dau dansurile zise „rotunde”. În frunte stă Polca cu număruloasele ei variante; vine apoi „Valsul”, iarăși cu afni număruloși: „Valsul cu rotațiune”, „Valsul englez”, și „modernul” „Boston-vals”; urmează apoi multe altele, 16 la număr.

Cum poate vedea așadar tot cetitorul de bine și numai din această simplă ochire, această cărticică e foarte folositoare pentru orice om tânăr postulat „naționalismului” la un loc atâtea dansuri moderne, cari se

impun astăzi ca o trebuință a zilei (cu toată laolaltă sunt vre-o 40 de nu mai bine).

Recomandăm deci cu toată căldura această carte bună pe care o poate avea ori și cine în schimbul alor 40 cruceri, la cari se mai adauge și 5 cruceri porto, și i-se va spedă la adresa dorită prin Librăria din loc.

Un tânăr.

Murguica Volumul II. al Teologiei pas
le Dr. Izidor Marcu, canonic.
F. f. 8°.

de vânzare la Librăria semin.
na costă 5.40 cor. + 30 fil.
por. Câți entru România 6 lei.

„Sămănătorul”. Anul VI. No. 15. cu următorul sumar: I. Scurtu, O pierdere pentru cultura românească. — Natalia Iosif, Un mosafir (poezie). — N. Beldiceanu, Moș-Vasilică (povestire). — Miron Volbură, Răsunătorul 1794 (poezie). — G. V. Botez-Gordon, Samariteanca (trad. din Edmond-Rostand). — A. Schepkin, E atâtea liniște (poezie). — G. Murgoci, Discursul de recepție al dlui Mrazec. I. Scurtu și G. M. M. Cronica artistică și literară. — A. G. D. Cronica veselă: O călătorie în infernul literar.

Posta Administrației.

Am primit și cuităm abonamentul dela:

Săcărâmb pe 1907. *Galdiu* pe 1904. *Rugăm* a ne trimite și pentru anii 1905—1906. *Șamșud* pe timpul din 1 Aprilie 1905 până la finea an. 1907. *Șura mică* pe 1904. Vă rugăm și pe anii următori. *Vedresabrány* pe timpul din 1 Aug. 1903 până în 1 Februar 1907. Separat și în epistolă. *Tasnádszék* pe 1907. *Iacobul român* pe 1907. *Szentjózsef* pe 1907. *Noul săsesc* pe timpul din 1 Nov. 1905 până în 1 Iuliu 1907. Adresa se va schimba. *Chereluz* pe 1907. *Boufarul de sus* pe 1905—1906. *Stupini* pe 1895 și 1896. Rugăm a trimite și de pe ceialalti ani, căci avem luse mari. *Andrașfaldu* pe 1906. *Mădărașul de câmpie* pe 1906. *Iucul nobil* pe 1907. *Farkasrév* pe 1900 sem. 2-lea. Ve rugăm a ne trimite și restanță pentru anii următori. *Nandra* pe 1907 sem. I. *Petrova* pe timpul din 1 Nov. 1896 până în 1 Nov. 1897. *Izgar* pe 1907. *Urisul de jos* pe 1907 sem. I. *Odorhei* pe 1907. *Chiraleș* pe 1907 sem. I. *Chechicheta, Asciteul mare și Sotelec* pe 1906. *Brusturi* pe 1907. *Ugruș, Gălgău, Chendrea, Chechiș și Vaidahaza* pe 1906. *Calucea* pe 1905. *Ciachă Gârbiu, Fizeș, Popteleș și Sănmihaiul deșert* pe 1906. *Tihau* pe 1906.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

p. redacție respnz.: Augustin Gruția.

Tusă!

Cine nu să îngrijește de
tusă păcătuște contra sa.

Caramelle
de piept
ale lui Kaiser

cu 3 brazi

probate de medici și recoman-
date contra tusei, ră-
celei, guturăului. 4512
recomptințe dovedesc efec-
tul minunat al acestei me-
dicini. — Un pachet costă
20 și 40 fil. și să pat affi-
la farmacia Carol Schișag
— Blaj. (13) 32—32

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara de fabrica (9) 45-52

se înfrăușează re pregătirea clopotelor sistematică în turnarea de nou a clopotelor etc. armonioasă, pe lângă garanția multi ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a se întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latare prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 827 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiu (7) 45-52

Intemeiată la anul 1868

în Sibiu, strada Csnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

● **contra pericolului de incendiu și esplosiune.** ●
edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

● **asupra vieții omului** ●

in toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiuului: — capitale asigurate asupra vieții:
90,981,088 coroane. 9,125,898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4,077,788.78 c. petru capitale asigurate pe viață 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Csnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Să caută:

2 învățăcei

din casă bună, isteți, cu purtare morală bună. Să aibă școala confesională.

In atelierul de croitorie alui Dionisie Trifan

(2) 11-? Blaj—Balázsfalva.

Comunicarea trenurilor

prin gara Kükülszög—Blaj.

— Valabilă dela 1 Octomvrie n. 1906. —

cătră	g a r a	dela
	Teiuș—Tövis	
12-48	tren de persoane	1-02
7-55	tren accelerat	12-22
7-02	tren mixt (numai Joia)	4-06
2-52	tren accelerat	2-13
1-20	tren de persoane	9-05
	Copșa—Kis-Kapus	
1-07	tren de persoane	12-43
12-23	tren accelerat	8-34
4-09	tren mixt (numai Joia)	6-58
2-14	tren de persoane	2-15
9-06	tren accelerat	2-51
	Parajd	
3-02	tren mixt	8-44
2-43	tren mixt	6-48
9-11	tren de persoane (Lomb, Mărcuț, Săbăuș)	12-58

Pentru economii

„Peronospin“ mijloc aplicat cu cel mai mare folos în contra neasămănat cu mult mai bun și mai ieftin este în folosință „Peronospinul“, decât piatra vânăta. Cu „Peronospinul“ stropind via 1 hectolitră vine la 50 fil., pe când cu piatră vânăta 1 cor. 60 fil. fiind piatră vânăta astăzi foarte scumpă.

Ca fieștecare proprietar de vie să poată căpăta numai veritabilul „Peronospin“, dau favorul acela — că deja la comanda de 8 pachete trimit francat. Prin întrebuințarea „Peronospin“-ului, viaa va fi hotărît mai frumoasă, boabele de struguri mai mustoase și astfel roada de vin mai bogată. Experiența a dovedit, că prin folosirea pietrii vinete, nu să ajung aceste rezultate, — probabil pentru aceea, că piatră vânăta verzește peste măsură frunzele și prin asta abstrage din puterea și sucii viței, ceea ce înseamnă pierderea de putere.

Prăful de stropit al meu, face vița mai plină de viață și mai asigurată contra boalei de peronosporă.

„Peronospinul“ e deja de 6 ani în folosință cu rezultate foarte favorabile. Prețul unui pachet este 60 fil.

Revânzătorii-comercianții căpăta rabat corăspunzător.

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și a cailor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însămnătate este pentru ori care econom a întrebuință acest prav de îngrășare, căci prin acesta să urcă valoarea — adică prețul vitelor, porcilor și a cailor. — Prețul este 60 fileri.

Moartea cloșanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stărpirea acestora. Prețul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuințarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă — sau foarte puțin. — Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este că vitele și porcii suferă mult de mănăcărimea păduchilor, prin care mănăcărime sunt reținuți în îngrășarea și dezvoltarea lor — ba chiar slăbindu-i, astfel încât în loc de a li-se ridica prețul, chiar pierd din valoare. De aceea fiecare econom să întrebuințeze această unsoare — a cărei preț e 20 și 40 fileri.

Extracte pentru prepararea rumului și a diferitelor liqueruri. Cine voințe a-și prepara rum și liqueruri foarte bune și ieftine, să întrebuințeze aceste extracte. Prețul pentru 1 litră 40 fil., tot cu acest preț să căpăta pentru rachiu de prune, slibovitza, borovicika, drojdii, de bucate, și altele.

Toate acestea se capătă la:

CORNEL DEMETER, apotecar.

— Szászváros, Piața școalei 41. —

(16) 3-10